

Democratie in de weegschaal

DIRK HOLEMANS

“Stel je even een internationaal commercieel verdrag voor dat ondernemingen en investeerders de macht geeft om regeringen rechtstreeks te vervolgen voor cash-compensaties als tegenzet voor haast om het even welk regeringsbeleid of -actie dat hun winsten ondermijnt.”

Met deze vraag begint het artikel van Lori Wallach dat handelt over het 'MAI': het Multilateraal Akkoord over Investerings. Een artikel waaruit blijkt dat de werkelijkheid soms 'sterker' is dan ons voorstellingsvermogen. Reeds vroeger werd in bepaalde landen vanuit het neoliberal gedachtegoed de macht van de democratisch verkozen regering ingeperkt. Nu wordt echter gepoogd om een stap verder te gaan. In naam van het heil van het internationaal bedrijfsleven, vormt het MAI een poging om *wereldwijd* de macht van democratisch verkozen regeringen ondergeschikt te maken aan deze van multinationale ondernemingen. Het MAI is zeer duidelijk: regeringen moeten bedrijfsinvesteringen vrijwaren van 'burgerlijke verstoring', zeg maar stakingen of acties van milieubewegingen. Waarmee de kern van het neoliberalisme blootgelegd is: inkrimping van de democratische staat ten voordele van het bedrijfsleven, in combinatie met de regressie van de verzorgingsstaat naar een repressiestaat. Want als sociale en milieu-verworvenheden moeten wijken voor bedrijfswinsten, dan valt protest uit de 'civiele samenleving' niet uit te sluiten.

Met het MAI-debat wordt duidelijk dat een versterking van lokale democratie – waar de laatste tijd veel rond te doen is – weinig uithaalt als tegelijkertijd het kader van de natiestaat erodeert. Sterker nog, het modieus beklemtonen van de *plichten* van de burger – niet zelden vanuit regeringspartijen – komt hierdoor wel in een ander daglicht te staan. Hoe valt deze 'nieuwe flinksheid' op niveau van de burger te rijmen met het prijsgeven van de soevereiniteit van de natiestaat tegenover internationale bedrijfsbelangen? Wie speelt hier met wiens voeten?

Bestaat de kans dat het MAI de democratie in de toekomst zal bedreigen, dan mag dit onze aandacht niet afleiden van *bestaande* wantoestanden elders in de wereld. Met name besteden we in dit nummer aandacht aan de strijd van twee onderdrukte volkeren, namelijk de Koerden in Turkije en de inwoners van Chiapas in Mexico.

Is de situatie van elk van deze volkeren specifiek, dan zijn er toch wel enkele opvallende parallellen. In beide gevallen gaat het om een land dat zich presenteert als een democratische rechtsstaat. En geen van de twee landen wordt door de internationale gemeenschap ernstig ondervraagd over de onderdrukking. Sterker nog: de internationale gemeenschap – met de Verenigde Staten voorop – ondersteunt zelfs deze onderdrukking.

Zo kan Turkije vrij wapens aankopen, ook in België. Het kreeg na zijn bereidwillige medewerking tijdens de Golfoorlog hiervoor zelfs een subsidie van de westerse alliantie. In Mexico wordt het militaire apparaat actief ondersteund door de Verenigde Staten. Dit zogezegd met als uniek doel de bestrijding van de drugsmaffia. Het in het artikel van Stea, Elguea & Bustillo geciteerde rapport van de *Chase Manhattan Bank* vertelt echter een ander verhaal. Omdat de situatie in Chiapas een bedreiging kan vormen in de *perceptie* van de investeringsgemeenschap, moet volgens het rapport 'de regering de Zapatistas *eliminieren*'.

Ook economische belangen spelen dus hun rol. Turkije ligt niet toevallig vlakbij strategische olie- en gasvoorraden. En Chiapas combineert een grote aanwezigheid van natuurlijke rijkdommen met de grootste concentratie aan menselijke armoede. En tot slot is naast de lokale bevolking ook het milieu in beide gevallen de verliezer. Zo lezen we in het artikel van De Brabander over Turks-Koerdistan dat "men zonder overdrijven kan stellen dat er geen bossen meer zijn in de regio waar de noodtoestand heerst". In Chiapas is de situatie zo mogelijk nog schrijnender. De lokale boeren worden er verplicht om over te gaan tot niet-duurzame landbouwpraktijken, de regering werkt lokaal opgezette initiatieven met het oog op een duurzame landbouw tegen. En wat te denken van het feit dat de president van het land met de grootste ontbossingsgraad ter wereld (Mexico), in 1991 de *Earth Price* in ontvangst mocht nemen voor buitengewoon goed milieubeheer?

De schrijnende situaties in Chiapas en Koerdistan eisen terecht onze aandacht op. Dit mag ons niet in de verleiding brengen om de lokale situatie te veronachtzamen. In een intrigerend artikel vraagt Jan Verheeke om meer betrokkenheid bij het Vlaamse 'strikte' milieudebat. Is er op theoretisch en wettelijk vlak de laatste jaren een grote vooruitgang geboekt inzake het milieubeleid, dan zal de nabije toekomst bepalend zijn voor de concrete invulling ervan op het terrein. Door zijn gedegen kennis en analyse van het milieubeleid in Vlaanderen, plaatst Verheeke een spiegel tegenover de meer beschouwende en filosofische artikels die reeds in Oikos verschenen. Een spiegel die de Oikos-lezer ongetwijfeld zal boeien.

